Göç Dergisi
Mart 2026
Cilt: 13, Sayı: 1, sf. 121 – 140
ISSN: 2054-7110 (Basılı) | ISSN 2054-7129 (Çevrimiçi)
www.gocdergisi.com
TRANSNATIONAL PRESS® LONDON

Makale tarihçesi: Alındı: 3 Şubat 2026 Kabul edildi: 23 Eylül 2026
DOI: https://doi.org/10.33182/gd.v13i1.956

Türkiye'den Suriye'ye Geri Dönüş Gücü Bağlamında Türkiye-Suriye Arasındaki İlişkilerin Geleceği

Yusuf Avar[1]

Öz

Türkiye, Suriye krizinin etkisini derinden hissetmiş, önemli güvenlik sorunlarıyla karşı karşıya kalmış ve savaştan etkilenen milyonlarca Suriyeliye belirli dönemler arasında açık kapı politikası uygulamıştır. Bu kapsamda, savaş mağduru Suriyelileri tasvir etmek için öncelikle misafir kavramı kullanılmış, daha sonra ensar-muhacir kavramları tercih edilmiş ve 2014 yılında da Türkiye'deki Suriyeliler hukuki statü olarak geçici koruma altına alınmışlardır. Türkiye oluşturmak istediği güvenli bölgelerle geçici koruma altındaki Suriyelileri vatanlarına dönmeyi teşvik etmişse de beklenilen derecede başarı sağlanamamıştır. Ancak 8 Aralık 2024 tarihinde muhaliflerin Suriye'de Esad'dan iktidarı devralmasıyla beraber Suriyelilerin geri dönüş gücünde önemli oranda artış olmuştur. Bu çalışma, Suriyelilerin Türkiye'de geçirdikleri yıllar boyunca Türkiye ile kurdukları sosyal bağların kritik önemi üzerine ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda araştırmanın temel sorusu şudur: Türkiye'den ülkelerine geri dönen Suriyeliler, Türkiye için fırsat mı ya da tehdit mi oluşturuyor? Bu soruya yanıt bulmak için çalışma, yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarını kullanarak resmi ve diğer kaynaklardan Suriyelilerin Türkiye'de yaşadığı tecrübeleri aktardıktan sonra ülkelerine geri dönüş süreçlerini ve geri dönenlerin Türkiye-Suriye arasındaki ilişkilerde nasıl bir köprü(süzlük) oluşturabileceğini açıklamaya çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Geri Dönen Suriyeli Göçmenler, Yumuşak Güç, Kamu Diplomasisi, Türkiye-Suriye İlişkileri*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Türkiye. E-mail: yusufavar@kilis.edu.tr ORCID: 0000-0001-8507-9579

CC BY NC ND

ABSTRACT IN ENGLISH

The Future of Türkiye-Syria Relations in the Context of the Return of Migrants from Türkiye to Syria

Türkiye has been profoundly affected by the Syrian crisis, faced significant security challenges, and adopted an open-door policy for millions of Syrians affected by the war during a specific period. Initially called guests, these displaced people were later referred to as ansar and muhajir, and in 2014, were formally granted temporary protection status. Although Türkiye sought to encourage Syrians under temporary protection to return to their homeland by establishing safe zones, these efforts did not achieve the expected level of success. However, following the opposition's takeover of power from Assad on 8 December 2024, the willingness and ability of Syrians to return increased significantly. This study is premised on the critical importance of the deep ties Syrians have forged with Türkiye during their years there. The central research question explores whether returning Syrians represent an opportunity or a threat for Türkiye. To analyze this, the study utilizes the concepts of soft power and public diplomacy. Drawing on official and other relevant sources, it first outlines the experiences of Syrians living in Türkiye and then examines their return processes, as well as the potential bridges -or gaps- that may shape future relations between Türkiye and Syria.

Keywords: *Syrian Return Migration, Soft Power, Public Diplomacy, Türkiye-Syria Relations*

Giriş

Arap Baharı süreciyle başlayan ve Mısır, Yemen, Bahreyn ve Tunus gibi ülkelerde ülkeyi yöneten iktidarı değiştiren hareketler 2024 aralığında nihayet Suriye'de de Esad iktidarının devrilmesini sağlamıştır. 2011 yılında Suriye'nin Dera kentinde başlayan halk protestoları, Esad iktidarının göstericilere sert müdahalesi sonrası içinden çıkılmaz bir duruma gelmiştir. Esad ve muhalif güçler haricinde; ABD, Rusya gibi küresel güçler ve de Türkiye, İsrail, İran gibi bölgesel güçlerinde olaylara dahil olmasıyla veya bir tarafı desteklemeleri ile Suriye, dünyadaki en büyük iç savaşlarından birini yaşamıştır. Bu gelişmelerin sonucunda, Suriye krizi, uluslararası alanda temel olarak güvenlik ve insani kaygılara sebep olmuştur. Şüphesiz sosyal, ekonomik, siyasi vb. birçok alanda da krizin etkileri olmuştur. Ancak çalışmanın kapsamından dolayı güvenlik ve insani kaygılar temel olarak açıklanmıştır.

Güvenlik sorunlarından dolayı insan hayatı çok zarar görmüş ve farklı kaynaklardan aktarılan bilgilere göre, Suriye krizinden dolayı, 350 bin ile 600 bin arasında insan hayatını kaybetmiştir. Ayrıca terör örgütlerinin at koşturabildiği Suriye'de, bölge ülkeleri ve dünyanın farklı coğrafyalarında yer alan ülkeler terör saldırılarına, sınır ihlallerine ve diğer farklı güvenlik sorunlarına maruz kalmışlardır. Bu nedenle bazı ülkeler güvenlik politikalarını önceliklendirmiştir. İnsani kaygıları güvenlik kaygılarından ayrı bir alan olarak görmek zordur. Ancak burada ifade edilmek istenen durum, Suriye krizinden dolayı 2024 yılının sonunda yaklaşık 13 milyondan fazla Suriyeliyi evlerinden etmesidir (UNHCR, 2025b). İç göç haricinde Suriyelinin çoğu Türkiye, Ürdün, Lübnan ve Almanya gibi AB ülkelerine göç etmiştir. Bu göç

hareketlerinin bir bölümü hedeflenen varış noktalarına ulaşmakla sonuçlanmış olsa da yolculuk sürecinde hayatını kaybeden Suriyelilerin sayısı da dikkate değer boyutlara ulaşmıştır.

Yukarıda ifade edilen güvenlik ve insani kaygılar, Türkiye'yi oldukça etkilemiştir. Bu nedenle de Türkiye, Suriye krizinden dolayı en çok etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Güvenlik kaygılarını çözmek için DEAŞ ve PKK-YPG unsurlarına karşı Suriye'de üç ayrı harekât düzenlemek zorunda kalan Türkiye (Kasapoglu, 2020, s. 3), DEAŞ'e karşı olan koalisyonda yer almış (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2022a) ve ülke içinde terör saldırılarını önlemek amacıyla da çeşitli önlemler almıştır. İnsani kaygılarla başa çıkmak için de Türkiye, Suriye krizinden etkilenen savaş mağduru Suriyelilere açık kapı politikası uygulamış (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025b) ve 2011 ile 2025 arasında yaklaşık 3.9 milyon Suriyeliye ev sahipliği yapmıştır. Misafir (Içduygu & Nimer, 2020), ensar ve muhacir (Erdoğan, 2019) kavramlarının yanı sıra 2014 yılında ülkede yaşayan Suriyelilere geçici koruma statüsü verilmiş (UNHCR, 2025a), eğitimli ve Türkiye'ye katkı sağlayabilecek yaklaşık 238 bin Suriyeliye de vatandaşlık vermiştir (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024c). 15 yıla yaklaşan ev sahipliği döneminde Türkiye'nin, Türkiye'deki Suriyelilere yönelik politikaların kusursuz olduğunu söylemek imkansızdır ancak dünyadaki ülkelerin savaş mağduru Suriyelilere yönelik politikalarını incelediğimizde Türkiye'nin bu sınavdan diğer ülkelere nazaran daha başarılı olduğunu söylenebilir. Çünkü Türkiye, belirli dönemlerde kapılarını açmış ve 8 Aralık 2024 tarihine kadar yaklaşık 3.9 milyon (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024c) Suriyeliye ev sahipliği yapmıştır. Sağ akımlarının yaygın olduğu, yabancı düşmanlığın önemli derecede arttığı bir uluslararası politikada her ne kadar göçmenler siyasi konuların araçlarından biri haline gelse de politika düzeyinde Türkiye, barındırdığı Suriyelilere karşı nispeten daha ılımlı politikasını devam ettirmiştir. Bu kapsamda Çiçek ve Turan çalışmalarında (2023), Türkiye'nin açık kapı politikası ve yaptığı insani yardımlar ve Suriyelilere ev sahipliğinden dolayı yumuşak gücünü arttırdığını iddia etmektedirler. Çevik ve Sevin'e göre de bu politikayla Türkiye, daha fazla olumlu imaj amaçlamıştır (2017, s. 400). Ayasreh ise yüksek orandaki göçmen sayısı ve Suriye krizine yönelik insani diplomasi sayesinde Türkiye'nin Orta Doğu'da yükselen bir güç imajı oluşturduğunu ifade etmiştir (2023, s. 176).

Suriye'de muhalefetin iktidarı 2024 yılı sonunda ele geçirmesiyle beraber farklı ülkelerde yer alan Suriyeliler zafer edası niteliğinde gösteriler yapmıştır. Muhalif güçlerin iktidarı kazanması, Türkiye başta olmak üzere çoğu ve Batı ve Körfez ülkelerini sevindirmiştir. Türkiye ve Suriye'de kurulan yeni iktidarın ilişkilerinin bu kapsamda iyi olduğu açıktır. Ayrıca, değişen iktidarın ardından, Türkiye'den kendi topraklarına dönmek isteyen ve dönen Suriyelilerin sayısı azımsanacak miktarda değildir. İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, Esad güçlerinin devrilmesinden sonra Türkiye'den Suriye'ye geri dönenlerin sayısını 1 Ekim 2025 tarihiyle 509 bin 387 olarak açıklamıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025e). Suriyelilerin geri dönüş süreçlerini, iyi bir yönetişim anlayışıyla üstesinden gelmek Türkiye için olumlu politikalar doğurabilecektir. Ayrıca, geri dönüşlerin, 'gönüllü, güvenli, onurlu ve de düzenli geri dönüş prensipleri doğrultusunda' (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025a)

gerçekleştirmesi, Türkiye'nin Suriyeliler konusundaki olumlu imajını pekiştirecektir. Bu konuda olumlu bir örnek vermek gerekirse Türkiye'nin Suriye'ye 'git ve gör' ziyaret politikası, Suriyelilerin geri dönmeye karar vermeden önce durumu ilk elden öğrenmelerini mümkün kılması (Kadkoy, 2025, x. 1), bakımından önemlidir.

Türk toplumuyla uzun yıllardır bir arada yaşayan Suriyelilerin önemli bir bölümünün Türkçe öğrendiği, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik yapısına çeşitli katkılar sunduğu ve Türk kültürüyle etkileşim içerisinde toplumsal uyum süreçlerine büyük ölçüde dâhil olduğu söylenebilir. Bu nedenle, kendi ülkelerine dönen Suriyelilerin, Türkiye ile ilişkilerinin süreceğini söylemek zor değildir. İki toplumun hem yaşanılan ortak bir kaderleri hem de arkalarında bıraktıkları önemli aile bağları da vardır. Bu çerçevede, Türkiye'nin de tüm olumsuzluklara rağmen elinden gelen çabayı göstererek ev sahipliği yaptığı Suriyelileri geri dönüş sürecinde de yalnız bırakmadığını ve de bırakmaması gerektiğini ifade etmek gerekiyor. Geri dönenlerin Suriye'ye tekrar entegrasyonu ile Türkiye-Suriye ilişkilerinde önemli roller üstlenmesi beklenmektedir. Dönen Suriyelilerin Suriye'de aktif politikalarda yer alacağı, önemli kurum ve kuruluşlarda yönetici olacakları veyahut farklı konularda Suriye'ye katkı sağlayacağı aşikardır. Bu nedenle Türkiye'nin özellikle de bir dönem ev sahipliği yaptığı Suriyelilerle yumuşak gücünü ve kamu diplomasisini kullanarak diyalog kurması ve onların talepleri doğrultusunda politikalarını geliştirmesi beklenilen durumdur.

Bu kapsamda, Suriye muhalefetinin iktidarı kazanmasından sonra Türkiye'den ülkelerine geri dönen Suriyelilerin, Türkiye-Suriye ilişkileri için fırsat doğurup doğurmadığı araştırmanın temel sorusudur. Bu soruya yanıt bulmak için yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramları çerçevesinde, ülkelerin hem resmi kaynakları hem de diğer kaynaklar taranmış ve Türkiye'den ülkelerine geri dönen Suriyelilerinin, Türkiye-Suriye ilişkileri için fırsat olacaksa nasıl olacağı veyahut taraflar arasındaki ilişkilerde tehdit olacaksa da nasıl riskler barındırdığı ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, öncelikli olarak yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramsal çerçeveleri açıklanmıştır. Ardından çalışma, Türkiye-Suriye ilişkilerini tarihsel bir perspektifle kısaca açıkladıktan sonra Türkiye'ye sığınan Suriyeliler hakkında bilgiler vermiştir. Daha sonra da çalışma, Türkiye'deki Suriyelilerin geri dönüş gücüne odaklanmış ve bu bağlamda Türkiye-Suriye ilişkilerinin geleceğinde temel fırsat ve tehditleri ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Böylece literatürde üzerinde çok durulmayan geri dönüş gücü konusunun Türkiye-Suriye ilişkilerinde köprü görevi görüp birleştirici mi olduğu ya da tam tersi bağların daha da uzaklaştıracağı konusuna bir ön perspektifle bakış sunulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ön perspektif sunmasının sebebi, hazırlanacak ve saha çalışmasına dayanacak olan projeye akademik bir temel oluşturmasıdır.

Kavramsal Çerçeve: Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi

Güç kavramının, Uluslararası İlişkiler literatüründe üzerine varılmış ortak bir tanımını bulmak çok zordur. En geniş tabirle güç "diğerlerinin davranışları üzerinde etki yaratabilme kapasitesidir" (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022, s. 9). İstenilen sonuçları elde

etmek için başkalarını etkileme kapasitesi temel olarak üç yolla gerçekleştirilir: Zorlama (sopa), teşvik (havuç) veya çekicilik ve ikna (Nye, 2011, s. 1). Bu tanımdan yola çıkarak, Uluslararası İlişkiler disiplininde birden çok güç türü ortaya çıkmış ve tasvir edilmiştir ancak çalışmanın kısıtlılığından dolayı burada sadece sert ve yumuşak güç tanımlarına değinilmiştir.

Uluslararası İlişkiler disiplininde özellikle Realist teorisyenler her ne kadar temel olarak sert güç üzerinde dursa da Joseph Nye yumuşak güç kavramına "Bound to Lead: The Changing Nature of American Power" (Zorunlu Liderlik: Amerikan Gücünün Değişen Doğası) adlı eserinde vurgu yapmıştır (Vasilevskytė, 2013, s. 145). Sert güç; askeri ve ekonomik araçlara baskı kurmaya dayansa da yumuşak güç; daha çok kültür, siyasi değerler, dış politika (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022, ss. 8–9) ve etkileşim yoluyla karşı tarafta cazibe oluşturarak yapılmak isteneni meşru hale getirip yapılmasıdır. Nye'ye göre (2008, s. 94), yumuşak güç "istediklerinizi, zorlama veya karşılığını ödemek yerine cazibe yoluyla elde etme becerisi" anlamına gelir.

Yumuşak güç; bir ülkenin kültürel çekiciliğini, siyasal yapısını, ekonomisini ve diğer politikalarını kapsar ve diğer ülkelerin vatandaşlarında karşılık bulur (Çiçek & Turan, 2023, s. 590). Kültürel çekicilik, ideoloji ve uluslararası kurumlar, yumuşak gücün kaynaklarıdır (Nye, 1990, s. 167). Yumuşak gücü uygulamak için de temel olarak kullanılan stratejiler ise şunlardır: İletişim teknikleri, stratejik iletişim teknikleri ve kültürel diplomasi etkinlikleri (Yağmurlu, 2019, s. 123). Ayrıca, kültür, eğitim, sanatlar, basılı ve görsel medya, film, şiir, edebiyat, mimari, yükseköğretim (üniversiteler, araştırma merkezleri vb.), sivil toplum kuruluşları, bilim ve teknoloji, yenilik kapasitesi, turizm, ekonomik iş birliği ve diplomasi platformları gibi çeşitli unsurlar yumuşak gücü besler (Kalın, 2011, s. 9).

Dış politika hedeflerinin gerçekleştirilmesi için bu çeşitli kaynakların etkin bir şekilde kullanılması, genellikle odaklanmış stratejik eylemler gerektirir ve bu da kaçınılmaz olarak kamu diplomasisinin incelenmesine yol açar. Kamu diplomasi kavramını, yumuşak güç kavramından ayrı düşünmek zordur. Yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarının her ikisi de askerî olmayan gücü yükselen bir güç kaynağı olarak kurgularlar (Tecmen, 2018, s. 12). Kamu diplomasisi, yumuşak gücü kullanmanın bir mekanizması olabilir (Cull, 2009, s. 15). Kamu diplomasisi kavramı, ilk kez 1965 yılında Edmund Gullion tarafından kullanılmıştır (Akr. Cull, 2009, s. 17). Devletlerin kendilerini kamuoyuna anlatma, iş birliği kurma (Yağmurlu, 2019, s. 123) ve imaj oluşturmasına kamu diplomasisi denir. Başka bir tanımla, "kamu diplomasisi, diğer ülkelerin ihtiyaçlarını, kültürlerini, halklarını anlama; mesajların aktarılması, hatalı algılamaların düzeltilmesi, ortak amaçlar için uygun zeminlerin tespit edilmesi hedefleri ile ortaya konulan ilişki geliştirme yöntemidir." (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022, s. 12). Kalın da (2011, s.8), kamu diplomasisini, bir ülkenin kendi hikâyesini tutarlı ve ikna edici bir şekilde dünyanın geri kalanıyla paylaşma çabası olarak tanımlar. Stratejik bir iletişim aracı olarak kamu diplomasisi de "anlama, bilgilendirme ve halkı etkileme" unsurlarını içerir (Kalın, 2011, s. 11).

Yumuşak güç mekanizması olarak kamu diplomasi kavramı daha kapsamlı ve çok boyutlu olduğu için devletler tarafından tercih edilmektedir. Geleneksel olarak devletler ve hükümetler arası ilişkilerde kullanılan diplomasi (Tecmen, 2018, s. 11) kavramının yerine kullanılan yeni diplomasi kavramında, uluslararası ilişkilerde sadece devletler ve hükümetler değil; halklar, üniversiteler, okullar, sivil toplum kuruluşları, medya iletişim araçları ve şirketler gibi diğer aktörler de etkilidir. Aksu, bilgi diplomasisi, kültürel diplomasi, eğitim diplomasisi, değişim diplomasisi ve dijital diplomasiyi kamu diplomasisinin temel boyutları olarak ifade etmiştir (2024, s. 213). İletişim Başkanlığı tarafından hazırlanan belgede ise devletin kamu diplomasi için uygulamaları şunlardır: eğitim diplomasisi, kültürel diplomasi, dijital diplomasi, gastrodiplomasi, insani diplomasi, sağlık diplomasisi, vatandaş diplomasisi, spor diplomasisi ve uluslararası yayıncılık (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022, s. 19). Anlaşılacağı üzere, uluslararası aktörler, kendi gündemleri çerçevesinde her durumda kamu diplomasini kullanarak diğer aktörleri etkileme çabasına girebilir (Aksu, 2024, s. 213). Kurulan dostluk ve oluşturulan iyi algılarla beraber devletler dış politikadaki hedeflerini ve etkilerini arttırabilmektedir (Köksoy, 2015, s. 79). Yaşadığımız iletişim çağında, iletişimin stratejik değeri, kamuoyu algısı, doğru bilgi ve iknanın değeri her gün daha artmaktadır (Özkan, 2015, s. 5). O yüzden oluşturulmak istenen ülke imajı ve itibarı oldukça önemli hale gelmektedir. Çünkü imajın, gerçeği şekillendirdiği bir çağda yaşamaktayız (Kalın, 2011, s. 17).

Türkiye'de özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) iktidarıyla beraber yumuşak gücünü artırmak için kamu diplomasi konusunda çeşitli atılımlar da bulunmuş ve bunu kurumsallaştırmıştır. Örneğin, 2010 yılında Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü kurulmuştur (Çakır, 2024, s. 32). Ayrıca, 2018 yılında 14 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile İletişim Başkanlığı kurulmuş ve bünyesinde Kamu Diplomasisi Dairesi kurulmuştur (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022, s. 36). İletişim Başkanlığı tarafından da kamu diplomasi strateji belgeleri hazırlanmaktadır. Türkiye Kamu Diplomasisi Strateji Belgesi'ne göre (2024-2029) "Kadim medeniyeti, tarihi mirası ve kültürel birikiminden ilham alan, toplumsal potansiyeli ve ekonomik gücünü ön planda tutan, kendine has değerlerin bilinciyle insani yaklaşımından ödün vermeyen modern, demokratik ve güçlü bir Türkiye markası oluşturmak, kamu diplomasisi anlayışımızın temel perspektifini ortaya koymaktadır." (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024a, s. VI). Bunun yanında AK Parti'nin sıfır sorun politikası gibi dış politikaları da yumuşak gücü ve kamu diplomasisini kullandığını göstermektedir. Ayrıca, kullanılan 'Yeni Türkiye' kavramı da Türkiye için oluşturulmak istenen yeni imajın simgeleri arasındadır (Çakır, 2024, s. 32). Kalın'a göre Yeni Türkiye, bir yandan yeni bir jeopolitik tahayyülün, diğer yandan ise Türkiye'nin ekonomi ve güvenlik temelli önceliklerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (2011, s. 7).

Suriye Krizi Özelinde Türkiye-Suriye İlişkileri

1946 yılında bağımsızlığı kazanan Suriye'nin 1950'li ve 1960'lı yılların başı darbelerle geçmiş ve 1963 yılında Arap milliyetçiliğini savunan Baas Partisi ülkede güç kazanmıştır (Yeltin, 2018, s.

203). 1971 yılında başa geçen Hafız Esad, 2000 yılına kadar Suriye'yi yönetirken, 2000 ile 2024 sonu arasında makamını oğlu Beşar Esad'a teslim etmiştir. Beşar Esad, 2011 yılında Suriye'de krizin temel aktörü haline gelmiş ve sert müdahalelerine rağmen krizi önleyememiş ve nihayetinde 2024 yılının sonunda koltuğunu kaybederek Rusya'ya kaçmak zorunda kalmıştır. O günden sonra da Hey'et-i Tahrîrü'ş-Şâm liderliğinde ve Suriye Millî Ordusu'ndaki müttefik grupların desteğiyle Ahmed eş-Şara'nın başta olduğu iktidar dönemi başlamıştır.

Suriye'nin siyasi süreci, komşusu Türkiye ile olan ilişkileri oldukça etkilemiştir. Zahra (2017:38), Türkiye-Suriye ilişkilerini tanımlamak için 'dostane düşmanlık' kavramını kullanmıştır. Bu kavramdan da anlaşılacağı üzere iki taraf arasındaki ilişkiler, bazen iyi bir biçimde seyretmiş bazen de kötü bir hal almıştır. Temel olarak Hatay ile başlayan sınır sorunu iki taraf arasındaki ilişkileri olumsuz etkilemiştir (Phillips, 2012, s. 137). Soğuk Savaş döneminde Türkiye, Batı'nın tarafında yer alması ve Suriye'nin de Sovyet gücünü desteklemesi de ilişkileri germiştir. Ayrıca iki taraf arasındaki Fırat nehrinden dolayı su sorunu ve de Suriye'nin PKK terör örgütüne verdiği destekten dolayı da iki taraf arasındaki ilişkiler zarar görmüştür (Phillips, 2012, s. 137). Ancak Hafız Esad'ın cenaze törenine zamanın Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in katılması ve sonrasında Suriye'de Beşar Esad döneminin başlaması ve de Türkiye'de AK Parti'nin iktidara gelmesi ve benimsediği komşularla sıfır sorun politikasından dolayı Türkiye-Suriye ilişkileri gelişmeye başlamış (Korgun, 2020) ve ortak bakanlar kurulu toplantısı yapmaya kadar da ileri gitmiştir.

Ancak 2011 yılında yaşanılan Suriye krizi süreci, tarafları tekrar karşı karşıya getirmiştir. Kriz başlangıcında Türkiye her ne kadar Esad iktidarını reform yapmaya çağırsa da (Futák-Campbell & Nolting, 2022, s. 15), çağrı karşılık bulamamıştır. Ardından Esad iktidarına cephe alan Türkiye, Esad karşısındaki muhalif güçleri desteklemiştir (Levallois et al., 2023, ss. 7–8). Suriye krizinden dolayı sınırlarında sorun yaşayan Türkiye, terör saldırılarına, füzelere ve canlı bomba patlamaları gibi birçok güvenlik sorunuyla karşı karşıya kalmıştır (Altunışık, 2016, s. 60; Yeltin, 2018, s. 205; Zahra, 2017, s. 34). O yüzden de Türkiye'nin Suriye krizindeki temel politikası, Suriye'nin toprak bütünlüğünü ve birliğini korumak olmuştur (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024b). Güvenlik sorunlarını bir nebze olsa hafifletmek için Türkiye, Suriye'ye Fırat Kalkanı, Barış Pınarı ve Zeytin Dalı harekatlarını gerçekleştirmiştir (Kasapoglu, 2020, s. 3).

Türkiye'nin sınırında karşılaştığı acil güvenlik ve askeri sorunların ötesinde, Suriye krizi, ülkenin dış politikasını yeniden tanımlayan, geniş kapsamlı insani ve diplomatik karmaşıklıklar zincirini başlatmıştır. Türkiye, Suriyelilerin sınırına dayanmasından dolayı büyük çaplı bir insani krizi tecrübe etmiştir. Göç akınına maruz kalan Türkiye, ülkesinde 3.9 milyon Suriyeliye ev sahipliği yapmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024c). Yaşanılan sosyal, siyasi, ekonomik ve diğer alandaki durumları da bu zorluklara eklemek gerekiyor. Tüm bunlar haricinde, Suriye krizinden dolayı Türkiye bir dönem dış politikasında Rusya ile de çeşitli sorunlar yaşamıştır. Özellikle uçak krizinden sonra ilişkiler zedelenmiştir. Ek olarak Rusya, ABD

ve AB ülkelerinin YPG'ye destek vermesinden dolayı Türkiye belirtilen ülkelerle dış politikasında çıkar çatışmaları yaşamıştır. ABD ve AB ülkeleri DEAŞ ile mücadeleyi öncelik haline getirdiğini ifade etmiş ve bu kapsamda YPG'nin DEAŞ ile mücadelede etkin olduğunu ve bu nedenle de örgüte desteklerini belirtmiştir. Ancak Türkiye, YPG'yi, PKK'nın bir uzantısı olarak gördüğü için temel tehdit olarak görmüştür (Nas, 2019, s. 55).

Esad rejiminin devrilmesi sonucunda, Türkiye'nin de destek verdiği Suriye Milli Ordusu'nun Eş-Şara liderliğinde Suriye'de iktidarı ele geçirmesi, Türkiye-Suriye ilişkileri açısından yeniden bir fırsat penceresi olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, Eş-Şara hükümetinin izleyeceği dış politikanın, uzun vadede politika yapım süreçlerinin yönünü ve niteliğini belirlemede önemli bir rol oynayacağı öngörülmektedir. Ancak çalışmanın kapsam sınırlılıkları nedeniyle söz konusu gelişmelerin ayrıntılı biçimde ele alınması mümkün değildir. Bu çerçevede çalışma, yalnızca 2024 Aralık sonundan itibaren Türkiye'den Suriye'ye gerçekleşen geri dönüşlerin Türkiye-Suriye ilişkilerinin geleceğine olası etkilerini tartışmayı amaçlamaktadır.

Türkiye'deki Suriyeliler

Arap Baharı sonrasında değişen dış politika hedefleri doğrultusunda, Türkiye'nin yumuşak gücünü arttırma isteği nedeniyle göç politikaları daha liberal ve insani hâle gelmiştir (A. Kaya, 2020, s. 38). Suriye krizinden dolayı yaşanılan insani krize, Türkiye sessiz kalmamış ve belirli dönemler arasında kapılarını savaş mağduru Suriyelilere açmıştır. Suriyeliler başlangıçta misafir olarak görülmüş (Içduygu & Nimer, 2020) ve daha sonra ensar ve muhacir kavramları çerçevesinde Suriyeliler tasvir edilmiştir. Suriye krizinin çözülememesi ve Türkiye'ye gelen Suriyelilerin vatanlarına geri dönememesi sonucunda da 2014 yılında geçici koruma statüsü getirilmiştir (UNHCR, 2025a). İsminden de anlaşılacağı üzere geçicilik burada temel olarak öngörülen durum olmuştur. Ayrıca, geçici koruma statüsünün yanında Türkiye'de vatandaşlık kazanmış binlerce Suriyeli de bulunmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024c).

Suriyelilerin çoğunluğu Türkiye'yi varış merkezi olarak görse de azımsanmayacak miktardaki Suriyeli de Türkiye'yi Avrupa ülkelerine geçiş için bir transit olarak görmüştür. Suriyeli göçmenler zaman zaman Türkiye'nin iç politikasında tartışılan bir konu olmuş zaman zaman da özellikle de Türkiye'nin AB ilişkilerinde temel gündem maddesi haline gelmiş ve hatta iki taraf, göçmenler konusunda mutabakat gerçekleştirmiş (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2022b) ve AB tarafından finansal destekle göçmenlerin Türkiye'de kalması istenilmiştir. Bu örnekten de anlaşılacağı üzere Suriye'den kaynaklı göç hareketliliği, devletler arasındaki ikili ve çoklu iş birliklerini de şekillendirmiştir (Adamson & Tsourapas, 2019, s. 115).

Türkiye'deki Suriyelilerin büyük çoğunluğunun çok iyi şartlarda yaşadığını söylemek zordur çünkü hayatta kazandıkları her şeyi savaştan dolayı arkalarında bırakmak zorunda kalan Suriyeliler, Türkiye'de sıfırdan ve birçoğu da aslında baktığımız zaman eksi ile hayatlarına başlamıştır. Entegrasyon konusunda zorluk yaşayan Suriyeliler, özellikle dil konusunda önemli

bir bariyeri aşmakta zorlanmışlardır. Ayrıca ekonomik olarak zor şartlar altında çalışan Suriyelilerin geçim dertlerini de görmezden gelinemez. Özellikle de Suriyelilerin istedikleri mahalleye taşınamamaları (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025c), şehir değiştirirken bile izin isteme durumunda kalmaları da (Çetin & Haznedaroğlu, 2025, ss. 353–354) Türkiye'ye entegrasyonlarını zorlaştırmıştır. Bunun yanında bazılarının ayrımcılığa maruz kalmaları ve ev sahibi toplum tarafından kabul görmemeleri de durumun bir diğer zor yanını göstermektedir. Ancak bu zorluklarının ana kaynağını sadece tüm Türk toplumu olarak görmek yanlıştır. Türkiye imkanları çerçevesinde, Suriyelilere yardımda bulunmuş ve uluslararası alanda yaygın hale gelen yabancı düşmanlığı akımlarına karşı nispeten başarılı bir politika benimsemiştir. Bunun yanı sıra eğitim ve sağlık gibi kurumlarının kapılarını Suriyelilere açan Türkiye'nin (Çiçek & Turan, 2023, s. 600; Içduygu & Nimer, 2020; Köksoy, 2015, s. 90), cömert tutumunu unutmamak gerekiyor. Ayrıca Türk toplumunun Suriyelilere kendi ev kapılarını açtıklarını ve dayanışma gösterdiklerini dile getirilmelidir. Bu durumda Türkiye'deki Suriyelilerin hem iyi tecrübelere hem de kötü tecrübelere sahip olduğu ifade edilebilir.

Tüm olumsuzluklara rağmen hayatta tutunan Suriyeliler, Esad hükümetinin devrilmesini dört gözle beklemiştir. Kimileri için Esad'ın devrilmesi rüyalarının gerçek olduğunun göstergesidir. Esad'ın devrilmesinden sonra, Türkiye'den ülkelerine geri dönen Suriyelilerin sayısı 500 binin üzerindedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025e) ve bu sayı zamanla artacaktır. Unutulmamalıdır ki göç hareketliliğinde en çok arzu edilen durum tekrar menşei ülkelere geri dönüştür. Geri dönüş için ise güvenlik ve emniyetin önkoşul olduğu, ekonomik istikrar, mülkiyet hakları, hizmetlere erişim ile ev topluluklarına yönelik psikolojik ve sosyal bağlarında önemli rolle taşıdığını ifade etmek gerekiyor (Alrababah & Casalis, 2024, s. 3). Çünkü, geri dönüş başarılı ve sürdürülebilir olmalıdır aksi takdirde geri dönüşler yeniden çatışmaya ve/veya daha fazla yerinden edilmeye sebep olabilir (M. Kaya, 2022, s. 79).

Türkiye'den ülkelerine geri dönen Suriyelilerle beraber Türkiye'de Ağustos 2025 itibarıyla geçici koruma statüsünde 2 milyon 506 bin 740 kişi hayatına devam etmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025d). Türkiye'de kalan Suriyeliler, Türkiye'ye daha fazla entegre olmalı ve geri dönenlerle de ilişkiler sürekli geliştirilmelidir. Aynı milletten farklı coğrafyalarda yaşayan insanların ilişkileri devam edecektir o yüzden de Türkiye'nin de tüm Suriyelileri kapsayacak politikasının devamına ihtiyaç vardır.

Türkiye'deki Suriyelilerin Geri Dönüş Gücü ve Geri Dönüş Bağlamında Türkiye-Suriye İlişkilerinin Geleceği: Fırsatlar ve Tehditler

Geri dönüş göçü, göçmenlerin yeniden yerleşmek üzere anavatanlarına geri dönme hareketi olarak tanımlanır (Gmelch, 1980, s. 136). Göç Terimleri Sözlüğünde ise "geri dönüş gücü: Genelde, bir kişinin en az bir senesini başka bir ülkede geçirdikten sonra menşe ülkesine veya mutat ikamet yerine gitmesi." olarak ifade edilmiştir (Perruchoud & Redpath - Cross, 2013, s. 24). Geri dönüşün gönüllülük esasına dayanması; güvenli bir dönüş olması ve programın sürdürülebilir olması ve öyle kalması önem arz etmektedir (Içduygu & Nimer, 2020, s. 4).

Ancak, gönüllü dönüşe ek olarak; zorla, destekli veya kendiliğinden dönüşte gerçekleşebilir (Perruchoud & Redpath - Cross, 2013, s. 24).

Geri göçün kavramsal anlayışından gerçek dünyadaki etkilerine geçersek, son dönemde Suriyelilerin Türkiye'den kitlesel olarak geri dönüşü, ev sahibi ülkenin uzun vadeli stratejik çıkarlarını incelemek için ilgi çekici bir vaka çalışması sunmaktadır. Yukarıda ifade edildiği gibi, Türkiye'den Suriye'ye geri dönen Suriyelilerin sayısı, 500 binin üzerindedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025e). Türkiye'de uzun süre geçiren, Türk dilini ve kültürünü öğrenen bu insanların Türkiye ile olan bağlarının korunması, Türkiye'nin Suriye'deki yumuşak gücünün devamı için elzemdir. Söz konusu bireylerin Türkiye'nin Suriye politikasında yeterli düzeyde dikkate alınmaması durumunda, Türkiye'nin ülke içinde barındırdığı Suriyelilere yönelik geliştirdiği politikaların ve inşa etmeyi amaçladığı yumuşak güç kapasitesinin zayıflamasına yol açabileceği değerlendirilmektedir. Unutulmamalıdır ki yumuşak güç, başkasının askeri ve ekonomik araçlardan ziyade kültür, dış politika gibi konularda etkileyerek başkalarını etkileyebilme ve böylece istediğini elde etmesidir. Bu nedenle meşruiyet yumuşak gücün olmazsa olmazıdır (Korkmaz, 2020, s. 76). Ayrıca kültürünün, dilinin ve cazibesinin devamını sağlayamayan bir ülke olarak Türkiye, Suriye politikasında masada zamanla daha güçsüz bir hal alabilecektir. Bu nedenlerden dolayı, yumuşak güç çerçevesinden; Türkiye'den Suriye'ye geri dönen savaş mağduru insanlara Türkiye elinden geldikçe yardım etmesi, politikalarında önceliklendirmesi ve de gönül bağlarını devam ettirmesi beklenilen durumdur. Böylece uzun süreli Suriye politikasında daha başarılı olabilecektir.

Türkiye'den Suriye'ye geri dönenlerin, Türkiye-Suriye ilişkilerini nasıl etkileyeceğini incelersek şayet, taraflar arasındaki şu fırsatları öncelikli ifade etmek mümkündür. İlk olarak, Türkiye dünyada en fazla Suriyeliye kapılarını açan ülkedir. Bu insanlara yardım yapmış ve özellikle de eğitim, sağlık gibi konularda cömert davranmıştır. Türkiye'de özellikle eğitim alan Suriyeliler, kalifiyeli bir hale gelmiş ve ülkelerinin yeni inşasında önemli rolle üstlenmiş ve üstlenmeye devam edeceklerdir. Bu kapsamda, Türk dilini ve kültürünü bilen Suriye'deki politikacılılar ile ilişkileri kurmak ve geliştirmek ve de sempatilerini kazanmak zor olmayabilir. Bu kapsamda, Türkiye, Suriye'nin yeni inşasında yetiştirdiği Suriyelileri ön plana çıkartmalı ve ikili ilişkilerin gelişimi için bu insanlardan yararlanmalıdır. Böylece iki taraf arasındaki ilişkiler olumlu anlamda daha da iyi bir seyir alabilir. Ayrıca bu durum Türkiye'nin yumuşak güç unsurunu da etkili kullanacağını da gösteren bir durum olacaktır. İkinci olarak, Suriye sahası ve politika gerçeği çok kapsamlı ve çok aktörlüdür. O yüzden Suriyelilerin Türkiye'yi desteklemesi, Türkiye için elzemdir. Çünkü ülkelerin kamu diplomasinin hedefi; karşı taraftaki halk nezdinde iyi niyet, dostluk ve imaj arayışını kazanmaktır (Köksoy, 2015, s. 79). Kamuoyu desteğini arkasına alabilecek Türkiye, Suriye'de politikalarını gerçekleştirme olanağına daha fazla sahip olabilecektir. Ayrıca, bölgesinde güvenli ve istikrarlı bir Suriye'yi görmek Türkiye için olmazsa olmazdır. Bu kapsamda güvenlik sorunlarından dolayı ve de özellikle de YPG'nin çıkarlarının Türkiye ile ters düşmemesi için de bu kamuoyunun desteği Türkiye için gereklidir. Unutulmamalıdır ki kamu diplomasisi faaliyetleri 'devletten halka' ve 'halktan halka' ki ana

çerçevede yürütülür (Kalın, 2011, s. 11) ve ayrıca vatandaş diplomasisi (diplomatları) de literatürde kullanılan ve de sıradan vatandaşların bile ülkelerinin temsilinde rol oynadığı fikrine dayanır (Köksoy, 2015, s. 84).

Üçüncü olarak, Türkiye'den Suriye'ye geri dönüş gücü, Türkiye'nin yumuşak gücünün farklı alanlarda da artmasını sağlayabilir. Özellikle de Türk dili ve kültürünün farklı coğrafyalarda da aktif olması Türkiye'nin politikasının başarısını gösterecektir. Bu kapsamda, gerekirse Suriye'de TÖMER aracılığıyla Türkçe kurslar da verilmelidir. Çünkü bakıldığı zaman, dünyanın farklı coğrafyalarında, British Council, Alliance Française, Instituto Cervantes ve Goethe Institut gibi kurumların da dil öğretme faaliyetlerinin olduğunu görmekteyiz (Korkmaz, 2020, s. 80). Ayrıca, kültür ve medeniyet etkileşimi alanında; Yunus Emre Enstitüsü'nün faaliyet alanı genişletilebilir, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Maarif Vakfı aracılığıyla Suriyeli öğrencilere önemli derecede burslar verilerek Türkiye ile olan bağların devamı sağlanabilir ve de Diyanet ve DİTİP aracılığıyla din işlerinde daha çok iş birliği yapılabilir. Dahası, ikili ve çok taraflı iş birlikleri aracılığıyla üniversiteler ve okullar; ortak sempozyumlar, gezi programları düzenleyebilir veya değişim programları mantığıyla öğrenciler, öğretmenler ve akademisyenler arası değişim hareketleri gerçekleştirilebilir. Böylece iki taraf arasındaki ilişkilerde Türkiye'nin kamu diplomasisi sürdürülebilir bir şekilde devamlılık kazanmış olur. Dördüncü olarak, kitle iletişim araçları çerçevesinde hem geleneksel medyanın (TRT World, TRT Arabi gibi) hem de sosyal medyanın doğru ve etkin kullanılması, Türkiye'nin imajının korunması ve geliştirmesi açısından önemlidir. Çünkü yeni diplomasi anlayışı çerçevesinde, kamuoyunu öne çıkartmak ve etkili iletişim ve etkileşim önemlidir (Özkan, 2015, s. 5). Ayrıca yaşadığımız teknoloji dünyasında iletişim ve ulaşım önemli gelişmelerle beraber halklar arasındaki ilişkiler, daha kapsamlı hale getirmiştir (Köksoy, 2015, s. 80). Çünkü kamu diplomasinin; günlük iletişim etkinlikleri, stratejik iletişim etkinlikleri ve de uzun vadeli ilişkileri geliştirecek kültürel diplomasi etkinlikleri bulunmaktadır (Yağmurlu, 2019, s. 123). Medyanın doğru ve etkin bir şekilde kullanılması hem taraflar arasındaki bağı güçlendirecek hem de Türkiye'nin ülke imajını önemli oranda iyileştirecektir.

Beşinci olarak, Türkiye ve Suriye arasında sınır geçişlerinin kolaylaştırılması sağlanabilir. Böylece Türkiye ve Suriye'de yaşayan Arap toplulukları ilişkilerini koparmaz ve böylece Türk toplumu ile de bağlar devam eder ve ilişkiler devam ettikçe de Türkiye-Suriye ilişkileri daha fazla ivme kazanabilir. Ayrıca, Türkiye'de yaşamaya devam edecek Suriyeliler ile Türklerin ilişkilerinin iyi olması Türk ve Suriyeli toplumun çıkarınadır. Türk toplumu, Suriyelilere karşı daha fazla kabul içeren bir yaklaşımda bulunmalı ve onları kendilerinden bir parça olarak görmelidir. Çünkü Türkiye'de yer alan Suriyeliler, yarın bir gün Suriye'nin diasporasını oluşturacaktır ve her göçmen grubu bu özelliği taşımaktadır (Çakır, 2024, s. 23). Ayrıca, entegrasyon çift taraflı olursa başarılı olacaktır o yüzden Türkiye'deki Suriyelilerin de daha fazla uyum için çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Türkler ve Suriyeliler arasında ne kadar çok uyum olursa o kadar çok iki taraf arasındaki ilişkiler de pozitif gelişmeler gösterir. Altıncı olarak, Türkiye; imkanları dahilinde ülkelerine geri dönen Suriyelilere elinden geldikçe yardımda bulunmalıdır. Çünkü yerle bir olan

Suriye'yi yeniden inşa etmek zordur. Böyle bir durumun gerçekleşmesi için çeşitli adımlar atılmış ve de politikalar uygulanmaya devam etmektedir. Bu politika ile ülkelerine geri dönen Suriyeliler yalnız olmadıklarını hissedip Türkiye'nin her adımda onlara destek verdiğini göreceklerdir. Bu çerçevede, sivil toplum kuruluşlarına da önemli derecede işler düşmektedir. Suriyelilere yardım konusunda önemli işleri başaran sivil toplum kuruluşlarının Suriye'ye geri dönenlere de yardım etmesi beklenilmektedir. Ayrıca Suriye'deki sivil toplum kuruluşlarıyla da ortak hareket edilmesi Türkiye'nin sahadaki gücünü arttıracaktır. Saha gücü de tepe politikalarına yansıyıp iki taraf arasındaki ilişkileri daha da canlandırabilecektir.

Öte yandan ülkelerine geri dönen Suriyelilerin geri dönüş gücünden yararlanamayan bir Türkiye'yi çeşitli riskler ve tehditlerde beklemektedir. İlk olarak, Türkiye, geri dönen Suriyelilerden yeterli miktarda beklediği desteği alamazsa Türkiye'nin göç politikasının etkinliğinin tartışılması gerekecektir. Onca yıldır ev sahipliği yaptığın bir toplumda savaş gibi önemli kritik bir eşikte Suriyelilere elinden gelen desteği verip, yeteri kadar destek alamamak Türkiye'nin Suriyeliler konusundaki politikasında bir şeylerin yanlış yaptığını bize gösterecektir. Bu durumda Türkiye'nin göç politikalarını ve de göçmenlere yönelik tutumlarını tekrardan gözden geçirmesi gerektiğini gösterecektir. İkinci olarak, Türk toplumu ve geri dönen Suriyeliler ilişkilerini devam etmezse ve bu ilişkiler iki ülke arasındaki ilişkilere de yansırsa kurulan gönül bağların ve kurulabilecek köprü politikalarının yerini ayrılıklar alabilir. Ayrılıklarda her zaman politik olarak iş birliğini zorlaştırır. O yüzden halktan halka etkileşimin ne kadar önemli olduğunu tekrardan vurgulamakta fayda var. Ayrıca, ülkelerine geri dönen Suriyeliler yarın bir gün Türk diline ve kültürüne yabancılaşmayı seçerse şayet Türkiye'nin oluşturduğu yumuşak gücü zamanla ortadan kalkabilir. Türkçeyi ve Türk kültürünü aktarma çabalarının da burada işlevsiz hale gelmesinin ihtimali var. Bu durum kısa zamanda ihtimal dışı olabilir ancak uzun zamanda doğru politikalar uygulanmazsa sonuç buraya doğru evrilebilir. O yüzden araç olarak kullanılan ve uyum sağlanan konulardaki ilişkilerin devamı olmaması halinde Türkiye başta olmak üzere Suriyeliler de olumsuz anlamda etkilenebilecektir. Bu durumda, Türkiye yeteri düzeyde Suriyelileri ikna edemediğini ve yumuşak gücünü aktaramadığını anlayacak, Suriyelilerde çok kültürlü olma özelliklerini zamanla kaybedebilecektir.

Üçüncü olarak, Türkiye ev sahipliği yaptığı dönemde farklı ırk ve inançlardan Suriyeliye ev sahipliği yapmış ve bu insanlardan bazıları radikalleşip farklı amaçlar için çabalarsa bunun sebeplerinden biri olarak Türkiye görülebilir. Ancak bu durum için aslında tarafların pek yapacağı bir şey yoktur. Çünkü bakıldığı zaman dünyanın en gelişmiş ülkelerinde yaşayan insanlar bile farklı farklı örgütler vesilesiyle radikalleşebilmektedir. Dördüncü olarak, ülkelerine geri dönen Suriyelilerden bazıları Türkiye'de dışlanmış olabilir ve bu insanlar Suriye'nin politikalarında önemli yerlere gelirse Türkiye'ye yaklaşırken biraz temkinli davranabilecektir. Ayrıca dışlanma durumundan dolayı Türkiye'ye antipati duygusunu besleme durumları da mevcuttur. O yüzden de siyaset seviyesinin yanında direkt olarak kamuoyunun da böyle bir algıya sahip olması Türkiye-Suriye ilişkilerinde risk barındıran bir durumdur.

Beşinci olarak, Türkiye'deki Suriyelilerin durumu da geri dönenler üzerinde etki oluşturabilecektir. Entegre olmadıkları zaman bunun temel sebebi Türk toplumu olarak da görülebilir o yüzden geri dönenleri de bu duruma ikna etmeye çalışabilirler. Ancak yukarıda ifade edildiği gibi uyum için hem Türklerin hem de Suriyelilerin bir arada ve beraber çaba harcaması gerekiyor çünkü başarılı bir entegrasyon için tek tarafın çabası yetersizdir. Altıncı olarak, Türkiye'nin özellikle de harekatlarla beraber oluşturmaya çalıştığı güvenli bölgelerde inşa ettiği fakülte, PTT gibi kurumlar varlıklarını devam ettirmezse veyahut başarısız politikalar güderse geri dönen Suriyelilerin Türkiye algısını zedeleyebilir. O yüzden Türkiye'nin buradaki faaliyetlerine de odaklanması gerekmektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, ülkelerine geri dönen Suriyeliler aynı bağlam içerisinde hem bir fırsat hem de bir tehdit unsuru olarak değerlendirilebilmektedir. Bu iki olasılıktan hangisinin baskın olacağı ise, Türkiye'nin hem ülke içinde bulunan Suriyelilere hem de geri dönüş yapan Suriyelilere yönelik geliştireceği politika çerçevesine ve Suriyelilerin söz konusu politikalara vereceği tepkilere bağlıdır. Yumuşak güç perspektifi çerçevesinde kamu diplomasisinin etkin ve işlevsel bir şekilde işletilmesi durumunda, Türkiye'nin Suriye'deki dış politika uygulamalarında imaj ve ikna mekanizmaları aracılığıyla daha yüksek düzeyde meşruiyet kazanması ve böylece politika hedeflerini daha kolay hayata geçirmesi mümkün olabilecektir. Aksi takdirde, uzun yıllara yayılan çaba, kaynak kullanımı ve uyum süreçlerinin beklenen sonuçları üretmemesi riski ortaya çıkabilecektir.

Sonuç

Türkiye-Suriye ilişkileri her ne kadar uzun süre boyunca iyi bir durum almamışsa bile zaman zaman ilişkilerin iyi olduğunu görmekteyiz. Soğuk Savaş döneminde Türkiye Batı bloğunda yer almışken; Suriye Doğu bloğunda yer almıştır (Gürler & Yavuz, 2023, s. 211). Ayrıca PKK terör örgütünün zamanın Suriye hükümeti tarafından desteklenmesi, Hatay'ın Türkiye'ye katılmasının Suriye tarafından işgal girişimi olarak görülmesi ve de Fırat Nehrinden kaynaklanan su sorunlarından dolayı (Phillips, 2012, s. 137) taraflar birbirlerine karşı pek güvende hissedememiş ve ilişkilerinde çeşitli zorlu süreçler yaşamıştır. AK Parti'nin 2000'lerin başında Türkiye'de iktidarı eline alması ve sıfır sorun politikasını benimsemesi ve de Suriye'de 2000 yılında Beşar Esad'ın Hafız Esad ölümünden sonra yerine cumhurbaşkanı olması iki ülke arasındaki ilişkilere olumlu anlamda bir ivme kazandırmıştır (Korgun, 2020).

Ancak 2011 yılında başlayan gösterilere her ne kadar Türkiye Esad'a çağrıda bulunsa da (Futák-Campbell & Nolting, 2022, s. 15) Esad rejimi muhaliflere sert bir şekilde karşılık vermiştir. Daha sonra Türkiye, Esad'ı kınamış, yaptırım uygulamış ve bunlar çözüm getiremeyince de muhalifleri destekler pozisyona gelmiştir (Levallois et al., 2023, ss. 7–8). Suriye krizinden dolayı Türkiye temel olarak güvenlik ve insani konularda çeşitli sorunlarla karşı karşıya gelmiştir. Güvenlik konusunda hem Esad'ın rejim güçleri hem de terör örgütleri Türkiye'de çeşitli can kayıplarının temel sebebi olmuştur. Ayrıca sınır ihlalleri de beraberinde çeşitli güvenlik sorunlarına sebep olmuştur (Altunışık, 2016, s. 60; Yeltin, 2018, s. 205; Zahra, 2017, s. 34).

İnsani krize baktığımız zaman da Türkiye, Suriyeli savaş mağduru insanlara açık kapı politikası izlemiş (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025b), misafir (Içduygu & Nimer, 2020), ensar ve muhacir kavramlarının yanında 2014 yılında geçici koruma statüsünü getirmiştir (UNHCR, 2025a). Bunlara ek olarak, Türkiye hem güvenlik sorunlarını ortadan kaldırmak hem de güvenli bölge oluşturarak Suriyelilerin geri dönmeleri teşvik emek için Suriye'ye Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı harekatlarını gerçekleştirmiştir (Kasapoglu, 2020, s. 3). Güvenlik ve insani konuların haricinde ekonomik, sosyal, siyasal yönlerden de Türkiye oldukça fazla Suriye krizinden etkilenmiştir.

2024 yılının sonunda nihayetinde Esad hükümeti devrilmiş ve Esad Rusya'ya kaçmıştır. Esad'ın yerine gelen Ahmed Hüseyin eş-Şara geçici hükümetin başkanı olmuştur. Türkiye, Suriye'de muhalifleri desteklediği için yeni rejimle beraber ilişkilerin tekrardan canlandığını söylemek mümkündür. Ayrıca rejim değişikliğiyle beraber, farklı ülkelerdeki Suriyeliler, ülkelerine geri dönmüşlerdir. Ancak unutulmamalıdır ki geri dönüş gücü bağlamında Suriyelerin güvenli ve istihdam yaratan bir ülkede yaşamlarını sürdürebilmesi için tekrardan başarı bir şekilde ülkelerine entegrasyonları gerekmektedir.

Göç ve geri dönüş bir sondan ziyade iki toplum arasında süreklilik gösteren canlı bir süreçtir (Şahin & Kaya, 2025, s. 166). Türkiye'den Suriye'ye geri dönen bireylerin, Türkiye'de uzun yıllar ikamet etmiş olmaları nedeniyle Türkçe, Türk toplumu ve Türk kültürüne belirli bir düzeyde aşinalık kazandıkları; Türkiye'de bulunan Suriyelilerin ise emek katkıları ve kültürel etkileşimleri aracılığıyla toplumsal yapıya çeşitli şekillerde dâhil oldukları ve iki toplum arasında hem göç veren hem de göç alan ülke dinamikleri çerçevesinde karşılıklı bir kültürel etkileşim ve alışveriş sürecinin yaşandığı görülmektedir. Bu kapsamda, çalışmada Türkiye'ye sayıları yaklaşık 3.9 milyonu bulan savaş mağduru Suriyelilerin 500 binden fazlasının kendi ülkelerinde rejim değişikliğinden sonra geri dönüş gücü bağlamında iki ülke arasında ilişkileri nasıl etkileyebileceği sorunsalına çeşitli fırsat ve tehditler öne sürmüştür.

Belirtilen topluluk Türkiye-Suriye ilişkilerinde nasıl fırsatlar sorusunu sorduğumuz zaman temel olarak şu konulardaki ilişkileri geliştirebileceği öngörülmektedir. İlk olarak, Suriye politika yapıcıları arasında yer alan kişilerin geçmişinde Türk eğitimi ve Türkiye'ye yönelik olumlu bir algı varsa bu durum iki tarafın ilişkilerini geliştirebilir. İkinci olarak, Türkiye Suriye politikalarının meşruluğunu direkt olarak arkasında Türkiye'den ülkelerine geri dönen Suriyelilerin desteğiyle sağlayabilir. Üçüncü olarak, Türk dili ve kültürünün yaygınlaştırılması daha farklı bir tabirle Türkiye'nin yumuşak gücü ve kamu diplomasisi belirtilen grubun Türk politikalarına desteğiyle sağlanılabilir. Dördüncü olarak, kitle iletişim araçları çerçevesinde hem geleneksel medyanın hem de sosyal medyanın doğru ve etkin kullanılması Türkiye'nin imajının korunması ve geliştirmesi açısından önemlidir. Böylece Türkiye, Suriyelilerin gözündeki imajını koruyabilecek ve politikalarında daha fazla ikna gücü kazanabilir. Beşinci olarak, Türkiye'deki Suriyelilerin ve Suriye'deki Suriyelilerin bağlarının devam ettirilmesinin yanında Türk toplumuyla da daha fazla ilişkinin gelişimi desteklenebilir. Altıncı olarak, Suriye'nin yeniden inşasında kendi imkanları doğrultusunda hareket ettiğini gösteren Türkiye, ülkesinden

Suriye'ye geri dönenlerin ihtiyaçlarını önceliklendirip hissettiği değeri arttırabilir. Bu çerçevede, sivil toplum kuruluşları da elinden gelen çabayı göstermeli ki politikaların aktörleri ve kapsamı daha da zenginleşsin. Türkiye ayrıca, Suriyelilerin hem Türkiye'deki entegrasyonunu hem de ülkelerine geri dönen Suriyelilerin ana vatanlarına tekrardan entegrasyonu desteklenmelidir. Ek olarak sanat, spor alanlarındaki iş birlikleri de ilişkileri daha da iyi bir seviyeye çıkartabilecektir.

Öte yandan Türkiye'den Suriye'ye dönen topluluk Türkiye-Suriye ilişkilerinde nasıl riskler ve tehditler oluşturabilir sorusunu sorduğumuz zaman da temel olarak şu konuları dile getirmek gerekiyor. İlk olarak, kendi ülkesine dönen Suriyelilerin, Türkiye karşıtı bir tavırda olması, Türkiye'nin göç politikasının eleştirisini doğurabilecektir. İkinci olarak, Türk toplumu ve geri dönen Suriyeliler ilişkilerini devam ettirmezse ve de Türkiye'den kendi ülkelerine geri dönen Suriyeliler, Türkçeye ve Türk kültürüne yabancılaşmayı seçerse, Türkiye'nin kazandığı yumuşak gücü bir anda yok olabilme tehlikesine karşı karşıya gelebilir. Üçüncü olarak, Türkiye'den kendi ülkelerine geri dönen Suriyeliler radikalleşirse şayet ve Türkiye'de bundan pay alırsa Türkiye'nin imajı zedelenebilir. Dördüncü olarak, Türkiye'den kendi ülkelerine geri dönen Suriyeliler içerisinde Türkiye'ye pek empati duymayanlar politika yapıcı konumuna gelirse Türkiye'ye karşı olumlu politikalar izlemeyebilir. Beşinci olarak, Türkiye'de kalacak olan Suriyelilerin entegre olamamaları halinde Türkiye'den kendi ülkelerine geri dönen Suriyeliler ile olan bağları çerçevesinde Türkiye'nin Suriye politikası zarar görebilir. Altıncı olarak, Türkiye'nin Suriye'de inşa ettiği kurumların başarısızlığı da Türkiye'nin Suriye'deki gücünü zayıflatabilecektir. Ek olarak, Türk toplumu ile Türkiye'den kendi ülkelerine geri dönen Suriyeliler arasındaki bağ koparsa taraflar arasındaki sıcak ilişkiler zamanla soğumaya başlayabilir.

Anlaşılacağı üzere, Türkiye'nin yumuşak gücü ve kamu diplomasisi gereği belirtilen topluluktan yararlanması gerekiyor aksi takdirde verilen emekler ve onca yaşanılanlar olumsuz bir durum yaratabilir. Ancak, Türkiye başarılı bir şekilde Suriye'ye geri dönenlerin desteğini kazanırsa, Suriye'de uzun sürede etkin politikalara sahip olabilecektir.

Kaynaklar

Adamson, F. B., & Tsourapas, G. (2019). Migration Diplomacy in World Politics. *International Studies Perspectives*, *20*(2), 113–128. https://academic.oup.com/isp/article-abstract/20/2/113/5253595

Aksu, F. (2024). Kamu Diplomasisi: Kavramlar, Yaklaşımlar ve Uygulamalar. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *24*(Özel Sayı), 211–230. https://dergipark.org.tr/en/pub/ausbd/issue/87724/1479007

Alrababah, A., & Casalis, M. (2024). *Understanding Return: Key Findings, Gaps, and Future Research*. World Bank/UNHCR Joint Data Center on Forced Displacement. 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.jointdatacenter.org/wp-content/uploads/2024/12/JDC_digest_nov_2024.pdf adresinden erişildi.

Altunışık, M. B. (2016). The Inflexibility of Turkey's Policy in Syria. In. *IEMed. Mediterranean Yearbook 2016*. https://www.iemed.org/wp-content/uploads/2021/01/The-Inflexibility-of-Turkeys-Policy-in-Syria.pdf

Ayasreh, E. (2023). Humanitarian Diplomacy Strategy for Syrian Refugees and Its Effect on Jordan's Foreign Policy. *Journal of Liberty and International Affairs*, *9*(1), 175–188. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1108760

Çakır, D. Ç. (2024). Kamu Diplomasisi Bağlamında Türkiye'nin Diaspora Politikası. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, *9*(2), 22–53. https://dergipark.org.tr/en/pub/beuiibfaid/issue/87943/1475841

Çetin, A., & Haznedaroğlu, R. (2025). Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Şehirlerarası Seyahatte Karşılaştığı Sorunlar: Mardin Örneği. *İçtimaiyat*, *9*(1), 353–375. https://dergipark.org.tr/en/pub/ictimaiyat/issue/88342/1531227

Cevik, S., & Sevin, E. (2017). A Quest for Soft Power: Turkey and the Syrian Refugee Crisis. *Journal of Communication Management*, *21*(4), 399–410. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jcom-04-2017-0042/full/html

Çiçek, A., & Turan, A. (2023). Public Diplomacy, Migration and Refugee Politics: The Case of Turkey. *R&S-Research Studies Anatolia Journal*, *6*(4), 584–613. https://dergipark.org.tr/en/pub/rs/issue/80494/1359339

Cull, N. J. (2009). *Public Diplomacy: Lessons from the Past* (Vol. 12). Figueroa Press Los Angeles. 30 Kasım 2025 tarihinde https://www.kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/PDPerspectivesLessons.pdf adresinden erişildi.

Erdoğan, R. T. (2019). *Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Kapıları açmak zorunda kalırız."* 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-guvenli-bolge-olmazsa-kapilari-acmak-zorunda-kaliriz/ adresinden erişildi.

Futák-Campbell, B., & Nolting, H. D. S. (2022). Turkey as Normative Power: Connections with the Muslim Brotherhood during the Arab Spring. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *19*(74), 3–19. https://dergipark.org.tr/en/pub/uidergisi/issue/69818/1113201

Gmelch, G. (1980). Return Migration. *Annual Review of Anthropology*, *9*, 135–159.

Gürler, A. Y., & Yavuz, S. Y. (2023). Suriye Krizine Neorealist Perspektifle Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu'nun Yaklaşımı: 1957 & 2011 Krizleri. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, *9*(2), 207–246. https://dergipark.org.tr/en/pub/tocd/issue/75079/1200982

Içduygu, A., & Nimer, M. (2020). The Politics of Return: Exploring the Future of Syrian Refugees in Jordan, Lebanon and Turkey. *Third World Quarterly*, *41*(3), 415–433. https://doi.org/10.1080/01436597.2019.1675503

Kadkoy, O. (2025). *Geri Dönüş İçin "Git ve Gör": Türkiye'nin Politikası ve Suriye'deki Durum*. Heinrich Böll Stiftung | Derneği Türkiye Temsilciliği. 30 Kasım 2025 tarihinde https://tr.boell.org/tr/2025/04/15/geri-donus-icin-git-ve-gor-turkiyenin-politikasi-ve-suriyedeki-durum adresinden erişildi.

Kalın, İ. (2011). Soft Power and Public Diplomacy in Turkey. *Perceptions: Journal of International Affairs*, *16*(3), 5–23. https://dergipark.org.tr/en/pub/perception/issue/48986/625023

Kasapoglu, C. (2020). *Turkey's Military Policy in Syria: Implications for NATO*. NDC Policy Brief No. 04. 06 Ocak 2024 tarihinde https://catalog.lib.kyushu-u.ac.jp/ja/recordID/3690503/ adresinden erişildi.

Kaya, A. (2020). Migration as a Leverage Tool in International Relations: Turkey as a Case Study. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *17*(68), 21–39. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1497437

Kaya, M. (2022). İnanç Temelli Suriyeli Mülteci Topluluklar'da Geri Dönüş Eğilimleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *21*(Özel Sayı), 74–89. https://dergipark.org.tr/en/pub/iticusbe/issue/72897/1096087

Köksoy, E. (2015). Kamu Diplomasisi ve Mülteci İlişkileri Türkiye'nin Mülteci İlişkilerinin Uluslararası Medya Yansımaları. *Marmara İletişim Dergisi*, *24*, 77–99. https://dergipark.org.tr/en/pub/maruid/issue/23441/249624

Korgun, İ. (2020). Türkiye Suriye ilişkileri. *Ahi Evran Akademi*, *1*(1), 53–66. https://dergipark.org.tr/en/pub/aea/issue/53252/705799

Korkmaz, C. B. (2020). Yumuşak Güç Kaynağı Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, *3*(2), 74–95. https://dergipark.org.tr/en/pub/buaad/issue/58721/820640

Levallois, A., Kasapoğlu, C., Tür, Ö., & Dalay, G. (2023). *Syria: A Multifaceted and Challenging Crisis for EU Foreign and Security Policy* (pp. 1–38). IAI: Istituto Affari Internazionali. 06 Ocak 2024 tarihinde https://www.iai.it/sites/default/files/joint_rp_17.pdf adresinden erişildi.

Nas, Ç. (2019). The EU's Approach to the Syrian Crisis: Turkey as a Partner? *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *16*(62), 45–64. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/756713

Nye, J. S. (1990). Soft Power. *Foreign Policy*, *80*, 153–171. https://doi.org/10.2307/1148580

Özkan, A. (2015). *21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İmkanları*. Stratejik Rapor, 70. TASAM Türkiye Stratejik Araştırmalar Merkezi. 29 Kasım 2025 tarihinde https://ipv4.tasam.org/Files/PDF/Raporlar/STR70_21._Yuzyilin_Stratejik_Vizyonu.pdf_66fb77c9-cd79-481e-a185-9a9c26ffe7b7.pdf adresinden erişildi.

Perruchoud, R., & Redpath - Cross, J. (2013). *Göç Terimleri Sözlügü*. Uluslararası Göç Örgütü (IOM). https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf

Phillips, C. (2012). Turkey's Syria Problem. *Public Policy Research*, *19*(2).

Şahin, M., & Kaya, M. (2025). Türkiyedeki Suriyelilerin Geri Dönüş Göçü: Şanlıurfa Örneği. *Göç Dergisi*, *12*(2), 163–185. https://dergi.tplondon.com/goc/article/view/938

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2022). *Kamu Diplomasisi Nedir?* TC Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. 30 Kasım 2025 tarihinde https://books.google.com/books?hl=tr&lr=&id=lGNbEQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA2&dq=Kamu+Diplomasisi+Nedir%3F&ots=figwye8JNS&sig=hexfCscZzJPrnBFtsk0dQ7hOuwE adresinden erişildi.

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2024a). *Türkiye Kamu Diplomasisi Strateji Belgesi (2024-2029)*. T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. 03 Aralık 2025 tarihinde https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/tukiye-kamu-diplomasisi-strateji-belgesi-2024-2029.pdf adresinden erişildi.

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2024b). *Türkiye, Suriye'nin Toprak Bütünlüğüne ve Ulusal Birliğine Desteğini Yineledi: "Gerekli Yardımları Sunmaya Hazırız" (Çin Halk Cumhuriyeti)*. 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.iletisim.gov.tr/turkce/dis_basinda_turkiye/detay/turkiye-suriyenin-toprak-butunlugune-ve-ulusal-birligine-destegini-yineledi-gerekli-yardimlari-sunmaya-haziriz/ adresinden erişildi.

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2024c). *Türkiye'de Bulunan Yabancıların Sayısı ve Vatandaşlık Durumları ile İlgili İddialara Dair Açıklama*. 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/turkiyede-bulunan-yabancilarin-sayisi-ve-vatandaslik-durumlari-ile-ilgili-iddialara-dair-aciklama/ adresinden erişildi.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2022a). *Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu Küçük Grup Toplantısı'na Katıldı.* 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.mfa.gov.tr/dib-cavusoglu-deas_la-mucadele-uluslararasi-koalisyonu-toplantisina-katildi.tr.mfa adresinden erişildi.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2022b). *Türkiye-AB Arasında 18 Mart'ta Varılan Mutabakata İlişkin Soru-Cevaplar*. 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-arasinda-18-mart_ta-varilan-mutabakata-iliskin-soru-cevaplar.tr.mfa adresinden erişildi.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2025a). *Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Gönüllü, Güvenli, Onurlu ve Düzenli Geri Dönüşü*. 27 Kasım 2025 tarihinde https://www.goc.gov.tr/gonullu-geri-donus adresinden erişildi.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2025b). *Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler*. 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler adresinden erişildi.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2025c). *Geçici Korumaya Ait Kayıt İşlemleri*. 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.goc.gov.tr/gecici-korumaya-ait-kayit-islemleri adresinden erişildi.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2025d). *İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya: "Türkiye, Göç Yönetiminde Dünyaya Örnek Bir Model Ortaya Koymaktadır."*. 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.goc.gov.tr/icisleri-bakani-ali-yerlikaya-turkiye-goc-yonetiminde-dunyaya-ornek-bir-model-ortaya-koymaktadir adresinden erişildi.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2025e). *Suriye'nin Özgürleşmesinden Sonra 509 Bin 387 Suriyeli Gönüllü Geri Dönüş Yaptı*. 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.goc.gov.tr/suriyenin-ozgurlesmesinden-sonra-509-bin-387-suriyeli-gonullu-geri-donus-yapti?utm_source=chatgpt.com adresinden erişildi.

Tecmen, A. (2018). *The Relations Between Public Diplomacy and Nation Brands: An Investigation of Nation Branding in Turkey*. İstanbul Bilgi University European Institute Working Paper Series, 10. https://eu.bilgi.edu.tr/media/files/WORKING_PAPER_10-180518-2.pdf

UNHCR. (2025a). *Refugees and Asylum Seekers in Türkiye*. UNHCR Turkey. 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.unhcr.org/tr/en/kime-yardim-ediyoruz/refugees-and-asylum-seekers-tuerkiye adresinden erişildi.

UNHCR. (2025b). *Syrian Arab Republic*. UNHCR. 29 Kasım 2025 tarihinde https://www.unhcr.org/where-we-work/countries/syrian-arab-republic adresinden erişildi.

Yağmurlu, A. (2019). Kamu Diplomasisi ve Ulus Markalaşması: Bir Elmanın İki Yarısı Mı? *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 49, 122–138. https://dergipark.org.tr/en/pub/ikad/issue/69411/992336

Yeltin, H. (2018). Türkiye'nin Suriye Krizine Karşı Güvenlik Arayışlarına Bir Örnek: Fırat Kalkanı Harekâtı. *Econder International Academic Journal*, *2*(2), 200–214. https://dergipark.org.tr/en/pub/econder/article/451538

Zahra, R. F. (2017). Securitization and De-securitization: Turkey-Syria Relations since the Syrian Crisis. *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, *11*(2), 27–39. https://doi.org/10.1080/25765949.2017.12023299

EXTENDED ABSTRACT IN ENGLISH

The Future of Türkiye-Syria Relations in the Context of the Return of Migrants from Türkiye to Syria

As a result of the Syrian crisis, Türkiye fundamentally faced various problems related to security and humanitarian issues. In terms of security, both the Assad regime forces and terrorist organizations became the primary cause of various fatalities in Türkiye. Furthermore, border violations led to several security concerns. Türkiye launched the Operation Euphrates Shield, Operation Olive Branch, and Operation Peace Spring into Syria both to eliminate security threats and to encourage the return of Syrians by establishing safe zones. Regarding the humanitarian crisis, Türkiye, pursued an open-door policy toward war-affected Syrians during the specified period. Besides framing the Syrians as guests and using the concepts of ansar (helpers) and muhajir (emigrants), Türkiye introduced the temporary protection status in 2014.

The totality of these security and humanitarian efforts coincided with a major turning point in the conflict, fundamentally redefining the political landscape and opening a new chapter for Türkiye-Syria relations. Ultimately, the Assad government was overthrown at the end of 2024, and Assad fled to Russia. Ahmed Hussein al-Shara subsequently assumed the role of the head of the interim government. As Türkiye had supported the opposition forces in Syria, it is plausible to assert that relations are being revitalized with the new regime. Furthermore, the change in regime has prompted Syrians in various countries to return to their homeland.

Those returning to Syria from Türkiye have lived in Türkiye for years, learning the Turkish language, Turkish society, and culture. As both emigrant and immigrant societies, Türkiye and the Syrians have mutually benefited from the labour and culture of the other, resulting in a cultural exchange. In this context, this study has proposed various opportunities and threats related to the problem of how the return power of more than 500,000 Syrians -out of the approximately 3.9 million war-affected individuals who sought refuge in Türkiye- following the regime change in their country, might influence the relations between the two nations.

When posing the question of how the return migration community can create opportunities in Türkiye-Syria relations, it is foreseen that they can fundamentally enhance relations in the following areas. Firstly, if individuals who are part of the Syrian policymaking apparatus have a background of Turkish education and harbour a positive perception of Türkiye, this situation can improve bilateral relations. Secondly, Türkiye can directly ensure the legitimacy of its Syria policies through the support of Syrians returning to their country from Türkiye. Thirdly, the dissemination of the Turkish language and culture, or more distinctly, the advancement of Türkiye's soft power and public diplomacy, can be realized through the support of this specified group for Turkish policies. Fourthly, within the framework of mass communication, the correct and effective use of both traditional and social media is crucial for preserving and enhancing Türkiye's image. Fifthly, in addition to maintaining the bonds between Syrians in Türkiye and Syrians in Syria, the development of further relations with the Turkish society can

be supported. Sixthly, Türkiye, by demonstrating action within its means in the reconstruction of Syria, can prioritize the needs of those returning from its territory to Syria, thereby increasing the perceived value felt by the returnees.

Conversely, a comprehensive assessment requires an examination of the potential downsides; thus, when posing the question of how the community returning from Türkiye to Syria could pose risks and threats to Türkiye-Syria relations, the following key points need to be addressed. Firstly, if the Syrians returning to their home country adopt an anti-Türkiye stance, it could lead to the criticism of Türkiye's migration policy. Secondly, if the relationship between the Turkish society and the returning Syrians does not persist, and if the Syrians returning from Türkiye choose to alienate themselves from Turkish language and culture, the soft power gained by Türkiye could face the risk of instant collapse. Thirdly, if the Syrians returning from Türkiye to their country become radicalized and Türkiye is perceived to bear some responsibility for this, Türkiye's image could be significantly damaged. Fourthly, should some of the Syrians returning from Türkiye, who harbour little empathy for Türkiye, attain policymaking positions, they might not pursue favourable policies toward Türkiye. Fifthly, if Syrians who remain in Türkiye fail to integrate, Türkiye's Syria policy could be harmed through its ongoing ties with the Syrians who returned to their country. Sixthly, the failure of the institutions established by Türkiye in Syria could weaken Türkiye's influence in the region.